

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO
,S PRILOGO, ANGELČEK'

Štev. 5, 6.

Ljubljana, dne 1. maja, junija 1918.

Leto 48.

Rado Osvin:

Kje je to?

*Nekoč nam dél je ded:
„Poznam deželo neko —
iz drevja teče med,
po zemlji teče mleko.*

*Kedàr temán oblak
deželo to zagrne,
postane med grenak
in mleko barve črne.“*

*Mi dedku: hi hi hi —
takó smo se smejali.
„Dežele take ni —“
smo mu smejé dejali.*

*„Dežela ta ste vi:
pri vas samó en meh je
za radost, žalne dni,
za solze in za smeh je.“*

*„Počajte!“ smo grozé
na dedka se jezili —
objeli ga smejé,
še bolj srčno ljubili.*

M. Elizabeta:

„Mi Tvoji smo!“

Ob Tvoji prvi poti k nam
je cvetje majniško dehtelo,
Marijin spev je v Tvoj pozdrav
po logih tisoč pevcev pelo.

Ko danes Te na naših tleh
naš majnik dvajsetič pozdravlja,
njegov pozdrav, Prevzvišeni,
nešteto mladih src ponavlja.

Mi Tvoji smo, vsi Tvoj zaklad,
za nas gori vsa duša Tvoja;
za nas so žrtve Tvojih dni,
za nas noči skrbi in boja.

V Marijin vrtec, pred oltar
ob lastni roki si nas vodil;
da rešiš naših lilij žar,
si z nami naša pota hodil.

Za slavja dan, o sprejmi jo,
hvaležnost, biser naše roke:
ljubezen Tvoja dolgo še
naj blagoslavlja nas otroke!

Véliki ljubitelj slovenske mladine,
dr. Anton Bonaventura Jeglič,
dvajset let knezoškof ljubljanski.

1898

❧ 22. maja ❧

1918

Naš dobrotnik.

Ljuba slovenska mladina! Poznamo moža, slovenskega kmetiškega pokolenja, po dostojanstvu pa kneza, ki si mu ti zapisana sredi njegovega srca. Pa bivaj kjerkoli naše lepe slovenske domovine: ali na Štajerskem ali na Koroškem ali na Kranjskem ali v nekdanji tako cvetoči Goriški ali zdaj v begunskih taborih ali ob sinji Adriji ali v tužni Istri ali v daljnem tujem svetu: ta blagi mož misli nate, skrbi zate, ljubi te bolj kot življenje svoje, moli zate kot znabiti nihče toliko na naših tleh, da bi bila ti poštena in srečna vse dni življenja — diven cvet, svojemu narodu v kras in up, Bogu v veselje in slavo. Ljuba mladina slovenska, poznaš tega moža? Poglej tu spredaj njegovo podobo! Ljubljanski knezoškof doktor Anton Bonaventura Jeglič je to — naš dobrotnik. Te dni, dne 22. majnika, bo dvajset let, kar apostolsko-goreče in junaško-neustrašeno deluje med svojimi rojaki za časno in večno srečo svojega ljudstva.

Anton Jeglič je bil rojen 29. majnika leta 1850. v Begunjah na Gorenjskem. Prekrasen kraj je tam; pogled proti Bledu in na mogočno triglavsko pogorje je nepopisno lep. V tem gorenjskem raju je preživel Pogorelčkov Tonček svojo rosno mladost. Njegovi starši niso bili premožni; preživljali so se z obdelovanjem malega posestva in skromno trgovino z gorenjskim suknom. A bila sta oba, oče in mati, odkritosrčno pobožna. Ker je kazal mali Tonček že doma izredno bistrumnost, so ga dali starši, osem let starega, v tretji razred glavne šole v Ljubljano. Tam je vrlo napredoval. Vsako leto je bil prvi ali drugi v razredu. Gimnazijska leta je preživel v Alojzijevišču. Neumorno je bil priden, a tudi vesel in živahen. Svete zakramente in molitev je ljubil čez vse drugo. Jeseni leta 1869. je stopil v semenišče. Dovršil je bogoslovne študije leta 1873. Bil je posvečen v mašnika 27. julija i. l. Potem je nadaljeval modroslovne in bogoslovne študije na Dunaju ter postal leta 1877. doktor bogoslovja. Malo časa je potem služboval doma v dušnem pastirstvu in v bogoslovnem semenišču. Njegovo dobro srce ga je gnalo med revne Bosance, da bi jim bil učenik in oče. Leta 1882. je dospel kot kanonik v Sarajevo. Postal je ondi desna roka (prvi pomočnik) sarajevskega nadškofa dr. Jos. Stadlerja. Kako ljuba mu je bila med šolskim letom skoro vsakdanja pot v šolo med tamošnjo revno bosansko mladino; s kolikim veseljem je hiteval leto za letom v najoddaljenejše kraje bosanske, da ondi pogleda za jagneti in ovčicami

črede Kristusove! Vsem bi bil rad vse: vse storil, vse pretrpel, vse dal. Bosanci so rekali o njem: »To ni človek, ampak angel!«

Dne 12. septembra 1897. leta je bil Anton Bonaventura Jeglič posvečen v Sarajevu za škofa. Cesar Franc Jožef I. ga je pa imenoval 11. februarja 1898. leta za ljubljanskega knezoškofa. Kako so ondaj zaplakali za njim dobri Bosanci, starina in mila deca, vsi brez razločka vere in narodnosti! »To ni bil človek, to je bil angel!«

Dne 22. maja 1898. leta je zasedel dr. Anton Bonaventura Jeglič škofovski sedež v Ljubljani. Zveličar sveta mu je izročil v varstvo in vodstvo njegove rojake, vernike lepe kranjske dežele. S kakšno plamtčo vnemo se je lotil ta slovenski apostol že takoj izkraja svetega posla zlasti v blagor mladine! »Bog mi je priča,« je lahko rekel s svetim Pavlom, »kako želim po vas vseh v srcu Jezusa Kristusa. In to molim, da bi rastla vaša ljubezen bolj in bolj v znanju in v vsi umnosti... da ste čisti in brez spotikljaja v dan Kristusov.« Od župnije do župnije je hitel blagi nadpastir vsako leto od zgodnje pomladi do pozne jeseni — tudi najodležnejša šola ni bila izvzeta — da je le obiskal ljubo mladino, jo pobodril k pridnemu učenju, jo navdušil za sveto nedolžnost, jo vnel ljubezni do najmilejšega Prijatelja otrok v tabernaklju in jo potrdil v veri. Kako so pa mlada očesca tudi iskrovito gledala vanj, ki mu je sama ljubezen do mladine gorela z lic; kako bi se bila pa mladež še tudi tedne po obisku rada zgovarjala le o škofu, kje so zdaj, in če imajo vse tako radi... Prezvisešeni nadpastir si pa ni privoščil počitka po napornem delu tudi ne doma. Ni ga menda pastirskega lista, da bi se v njem ne bil spomnil tudi mladine in jo gorko priporočil staršem v skrb. In če je pisal duhovnikom, spet mladina: ustanavljajte Marijine vrtce, vpeljujte zgodnje sveto obhajilo, zbirajte mladino v društvih in družbah, poučujte o vzgoji matere! In če je za knjigo zastavil pero (Staršem — Mladeničem — Dekletom — Ženinom in nevestam — Obrambe vere — Življenje po veri — Kratko navodilo) — ali ni bilo spet vse to namenjeno blaginji otrok? In zavod sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano s popolno gimnazijo in vzorno vzgojo gojencev in s slovenskimi učnimi knjigami: škofova trnjeva krona, pa tudi najsičajnejši dragulj v kroni njegovih zaslug za blagor mladine in srečne bodočnosti narodove!

Mladina naša, kjerkoli bivaš! In zlasti ti, mladina škofije ljubljanske, spomni se prihodnje binkoštnih praznikov svojega vélikega dobrotnika! Trumoma pristopi k angelski mizi in daruj sveto obhajilo zanj! V zakramentu večne Ljubezni mu izkaži ljubezen za ljubezen!

Urednik.

Jožef Volc:

Anton Kržič.

(Nadaljevanje.)

Po smrti očetovi in materini je izgubil za Antona Kržiča tudi Z akotkarjev dom v Rakitni mnogo svoje privlačnosti. Ni bilo ondi več stare luči in gorkote, tistega ljubega ognjišča ljubezni, ki greje, dokler ne ugasnejo oči roditeljev. Potem se pa razkropé bratje in sestre; kdor pa ostane doma, pa hodi za svojimi skrbmi. Samo še nekam iz daljave pozdravlja dijak domačo hišo v tihih urah kakor izgnanec iz raja — prijateljico mladih dni, zakladnico toliko nežnih spominov:

Oj hišica očetova,
Bog živi tel!

Srce pa moje ti zvestó
do konca dni ostalo bo;
skazalá si mi milostí,
ki moč jih pozabiti ni —
Bog živi tel! Bog živi tel!

Anton Kržič je hodil poslej na počitnice v Borovnico k rodbini Kržičevi, ki mu je bila sorodna. Malo poučeval je tam, pa bral in študiral po mirnih borovniških brežičkih, pa tudi rad se oziral — saj od Borovnice do Rakitne ni daleč — na mesta nazaj, kjer sanjal je sanje detinske.

Oj, pašniki solnčni, lesovje temno — —
pri srci kot nekaj ste meni!

Ljub prijatelj mu je bil tiste dni takratni borovniški gospod kaplan, Simon Robič. Sloveč prirodoslovec je bil ta mož že ondaj, a manj poznan doma kot med učenjaki v tujini. Križem sveta so šli njegovi listi in zbirke. Proučeval je posebno polže, kače in mahove. Na Kržiča je odločilno vplival. Znabiti se je baš od njega navzel mladi dijak tiste velike vneze za naravo in naravoslovje, ki mu je pozneje osladila toliko uric in storila, da je bil Kržič tako prijeten in poučen spremljevalec svojim prijateljem, učenkam in učencem na vseh izprehodih in izletih. Vsaka cvetka ga je zanimala, vsaka gobica, vsak hrošček, ki je lezel čez pot. »Ali veš, kako se mu pravi latinski? Kako nemški? — Poznate li te rastline čudni ustroj, njeno korist, škodo? — Ti je znana ona legenda ali pravljica o zlati mimici, o mavrahu, o raku-osmokraku?« In tako dalje vso ljubo pot, da so bili obrani še tudi vsi holmi, vrhovi in planine in kar k njim spada. Seveda Kržičeva vedno vesela čud ni mogla ostati nikoli dolgo resnobna: kar hipoma je bušknil vmes boder domislek, nedolžen dovtip ali vesel verz, da je še s smehom priljubil razgovor ali pouk. Kdor je poznal originalnega Robiča, je našel v Kržiču precej značilnih spominov nanj.

Véliki mož je imel v Kržiču zelo dovtetnega učenca. In tako je prav. Ne to, kar ponižuje in sramoti, kar bogati in dviga, to naj mladino vžiga! To veseli učitelja. Rajni Robič se je še dvajset let po teh prvih borovniških sestankih z veseljem spominjal Antona Kržiča. Leta 1886. mu je poslal s Šenturške gore, kjer je takrat služboval, ljubeznivo voščilce v sicer malo šepavih verzih (velike črke značijo letnico):

VeLiko Leta
naI VaM spLeta
Lep Venček sreče,
naIboLI CVeteče,
nebeški oče:
VošI VročE

S. Robič.

Ko je imel vstopiti Anton Kržič jeseni leta 1866. v šesto šolo, ga je neizrekljivo razveselilo sporočilo patra Andreja, da zapušča Pazin in da se vrača na svoje novo (ali staro) mesto v Ljubljano. Kupi denarja, ko bi si jih bil v kršni Istri revež nabral in poslal v Ljubljano, bi ne bili Antona Kržiča daleko toliko razveselili kot to naznanilo. »Četudi je čas mojega odhoda že prav blizu,« tako mu piše 3. septembra l. 1866. pater Andrej, »vendar Ti ne morem še natančneje sporočiti dneva, kdaj pridem v Trst. Brzovjavil Ti bom. Ti se pa obrni na gospoda župnika Jugovica: gotovo bodo toliko dobrotljivi, da Ti bodo posodili nekaj potrebnega denarja; jaz bom že dolg plačal, kakor hitro pridem v Borovnico. Medtem bom pa čakal opasnih ledij in palico v roki svojega odhoda — — —.« Anton je šel svojemu ljubemu bratu-dobrotniku do Trsta peš nasproti, tako je bil vesel njegove vrnitve. Pri tej priliki je tudi prvič videl šumno obmorsko mesto in sinjo Adrijo.

Zdaj je bilo spet prijetno v Ljubljani! Pater Andrej je sprejel dušno pastirstvo v prisilni delavnici in je mimogrede često prišel k Antonu v Alojzijevišče. Anton ga je pa v prostih urah istotako rad obiskaval v njegovi celici in na samostanskem vrtu. Kako iskreno zaupanje je bilo med bratoma, je razvidno že zlasti iz tega, da si je izbral Anton patra Andreja že mlad celo za svojega spovednika. Ni imel pred njim tudi v najnevarnejših letih, ko se toliko src zapre, nobene skrivnosti: ves tak je hotel biti pred svojim dobnikom kot pred Bogom — nič boljši in nič slabši. Kako je pa tudi modri redovnik prirčno vodil svojega spovedenca, je nekoliko razvidno iz pisma, ki nima datuma, pa je najbrže iz teh let: »Pač je res, da pod milim solncem ni lepše stvari od mladeniča, ki se pošteno in pridno obnaša, kajti vsakemu pametnemu je všeč. Kar je pa čez vse vredno, je to, ker ima natančno spolnjevanje dolžnosti stanu največjo veljavo in zasluženje pri Bogu, ako se Njemu v slavo obvršuje. Le tako vedno dalje, Tonče moj! Stanovitna pridnost, ponižnost, pohlevnost naj bodo kakor dozday tudi zanaprej z drugimi čednostmi vred Tvoje zveste tovarišice.« Ali niso take ljubeznive besede modrega vodnika kakor

solnčni žarki za mlado dušo, da se jim odpira zaupljivo, hvaležno in ljubeče!

Anton Kržič je bil vsa tri naslednja leta — šesta, sedma in osma šola — v veliko veselje svojemu bratu, patru Andreju, in svoji sestrici Micki, ubogi služkinji. Žal, da nimamo nič več pisanega iz teh časov, da bi povzeli iz pisem, kako so se ti dobri ljudje med seboj učili, podpirali in tolažili. In kako so bili drug drugemu hvaležni za vsako dobro besedo, bodrilo, zahvalo ali nauk!

Osmo šolo je dovršil Anton Kržič z odličnim uspehom, zrelostni izpit je pa prestal izborno. Kako prav mu je zdaj prišlo — kakor ukrep previdnosti božje — da je pred desetimi leti prav tisti mesec kot zdaj maturo prestal samostanski učenček prvi izpit v Ljubljani za prvi in drugi razred hkrati. Ker je ondaj preskočil en razred, je bil zdaj v osmi šoli kot odličnjak oproščen vojaščine še po stari postavi. Po novem letu 1859. pa je prišla nova naredba, da morajo osmošolci na nabor in v vojaško suktnjo.

Izvolitev stanu ni delala abiturientu Antonu Kržiču prav nobenih težav. Ves čas gimnazijskega šolanja je bil te misli, da ga kliče in vodi Gospod v svoj vinograd. Dobro podkovan v vseh potrebnih vednostih, pa tudi utrjen v lepih čednostih se je poslovil od svojih ljubih učiteljev. Zlasti profesor Marn je stavil nanj velike nádeje. Izročil je Slovenski Matici dve njegovi zelo lepo dovršeni slovenski nalogi iz osme šole: »Slava in sreča kmetijstva« in »Sava«, da ju objavi Letopis za l. 1869. Oba zvezka teh Kržičevih osmošolskih nalog iz l. 1868. sta nam še ohranjena. Poleg imenovanih dveh so v njiju še ti izdelki: »Hej, rojaki, opasujmo uma svitile meče!« (Cegnar.) — Na grobu svojega milega součenca. — »Verjemi, svoje osode zvezde imaš v lastnih persih.« (Pismo do nezadovoljnega prijatelja.) — »Te straši trdo delo, plačilo, glej, bo imelo.« (Tomaž Hren.) — Kako naj se po Vodnikovih mislih množi in lika slovenski jezik? — »Kakor si postelješ, tako boš ležal.« — Dvojni svet, kako veselo in mirno živeti. — Kolike pomembe je grški in latinski jezik za omiko sploh in za naše slovstvo posebej? — Mladenčeva prihodnost, moževa sedanost, starčeva preteklost. — Kako se vjemajo nauki, ki se razlagajo po gimnazijah? — Pogled v prihod(nost). Osem teh nalog je ocenil profesor Marn Kržiču z najboljšim redom.

(Nadaljevanje.)

Ksaver Meško :

Iz raja mojih dni.

(Nadaljevanje.)

Tudi o teh lovih je vedel povedati stric kovač marsikatero čudežno dogodbo. Kako je kdaj rak — na primer — velik, moder starec, kar nenadoma izpregovoril in vprašal, čemu da mu ravno človek, kateremu ni storil nikoli nič žalega, ne da miru, ampak ga vedno zalezuje in preganja. Nekoč je legel mož, ki je posebno rad jedel rake in jih je lovil po vseh jarkih in potokih, v travo ob potoku, da malo počije in zadremlje. A komaj je zaspal, so že prilezli raki kakor na povelje iz svojih lukenj in skrivališč pod črnimi jelševimi koreninami. Naglo so splezali na kopno in so se srdito lotili svojega preganjalca. Neusmiljeno so ga škrtali in grizli z ostrimi svojimi škarjami. — Ali pa je stric kovač pravil, da je lovec prijel namesto raka kačo, ki se mu je ovila okoli cele roke in ga je picila naravnost v lice — za kazen, ker je tako preganjal nedolžne živalce božje.

Pač nam je gomazelo po hrbtu, kadar je stric pravil take in enake čudne zgodbe. A čez noč smo jih že pozabili, in če je drugi dan ta ali oni rekel: »Ti, ali gremo na rake?« smo bili brž spet pri volji. In ko so se kuhani rdečili v skledi pred nami, že celo nismo več mislili s strahom na stričeve storijce.

Ko jaz še nisem hodil v solo, pač pa moj najstarejši brat Lojze, je prihajal po enkrat ali dvakrat na teden, loviti rakove v zajezo ob mlinu, kjer je bila voda najgloblja, takratni tomaževski gospod kaplan. Brat Lojze mu je nosil račila in lovil žabe, da sta jih privezovala na sredo račila za vabo rakom. Je pa račilo okrogla mreža, spletena iz močnega domačega sukanca, velika kakor velik krožnik ali klobuk s krajci vred. Ta mreža je razpeta na v kolobar zvito vrbovo šibo in pritrjena na dolg držaj, ki je spodaj razklan na tri dele, ki držijo mrežo med seboj kakor trije razprti prsti. Lovec pogrezne račilo v vodo, tenki dolgi ročaj upogne ter konec palice zapíči v zemljo. Tako postavi celo vrsto račil ter pazi. Kadar vidi, da se palica trese, ve: »Zdaj je prikobacal rak in se je lotil plena, žabe.« Previdno prime za ročaj, potegne z naglim zamahom račilo iz vode, in rak ujet cepetá v mreži, ali pade pri zamahu v travo ob potoku. Včasih se mu seve posreči, da se še pravočasno prekucne iz mreže in štrbunkne nazaj v vodo.

Zavidal sem brata Lojzeta, da je smel z gospodom loviti, a blizu si navadno nisem upal.

Po lovu je prišel gospod večkrat k nam na kupico vina. Ker je bil moj ujec tudi duhovnik — žal, mlad je umrl — so se oglašali duhovniki vobče večkrat pri nas. Domači in vobče vsi vaščani so govorili vedno z velikim spoštovanjem in s toplo ljubeznijo o vseh teh gospodih. V še večji časti so bili pa pri ljudstvu prejšnji dušni pastirji, ki so bili ebenem učitelji. Velikokrat sem slišal ljudi govoriti, kako so poučevali fante, namenjene v latinske šole, še ob posebnih urah. Te ure so bile pod mo-

gočno lipo pred cerkvijo in so ostale ljudem dolgo v spominu in v velikih čislih.

Tudi o črnih bukvah in kako so zabranjevali, rotili in preganjali razni duhovniki točo, so krožile med ljudstvom najrazličnejše bajke. Naravno: saj je bila in je v teh krajih, kjer žive ljudje skoro izključno od vinogradov, toča najhujša šiba božja. O trtni uši in strupeni rosi tedaj niso še ničesar vedeli. Včasih so bili ljudje seve zelo nevoljni, ker gospoda nista toče »panala«. Velika je bila res vera ljudstva v moč in učenost dušnih pastirjev v teh zadevah. Sevé, je bilo to le praznoverje.

O mlinu pod vasjo so bile tudi razširjene med ljudstvom najrazličnejše govornice. Da straši v njem, ker hodijo mrličji in škratje mlet, da dela stari Valent v njem denar in slične prijazne storijce. Denar si je delal mož pač le s svojo neumorno delavnostjo in jekleno vztrajnostjo, ki je čestokrat mejila res že na brezsrčnost in krivičnost. Ono o strahovih je pa vrgel med ljudstvo morda sam; najbrže se je hotel obvarovati s tem tatov, češ: bali se bodo in ne pridejo. Zakaj roparskih napadov in tatov se je mož vedno bal: strah bogatinov.

Jaz v mraku nisem šel rad mimo onega mlina. Če sem pa moral, sem vzel klobuk v roko, se pokrižal in bežal mimo. Strašilo me je molčeče samotno poslopje, strašila me venomer padajoča voda, strašil me mračni gozd, tik za mlinom se sprostirajoč gor v hrib. — Kadar sem pasel ob njem — zakaj kar v naš travnik je postavil mož mlin, a oče je rajši potrpel, kot da bi se bil tožaril — sem hodil gledat skozi okno na uro, kdaj da smem gnati domov. Na vlažni steni neprijazne, poltemne sobe je tiktakala zaprašena stara šklemfka, ki je dajala izbici vsaj malo življenja in je budila dremajočo samoto.

Stric kovač o tem mlinu, o njegovih skrivnostih in strahovih ni rad govoril. Celó ob tistih dolgih poznojesenskih in zimskih večerih, ko so celo njemu že pošle razne zgodbe in pravljice, ne. Sedeli smo v temi okoli peči, luščili tikvine ali bučine koščice ali koruzo in poslušali njegove šarovite fabule. A če smo ga vprašali, kako da je s strahovi v mlinu, je pričel kako drugo storijco ali je pa rekel Tonetu, mojemu bratu, ki je izmed vseh najlepše bral: »Tone, luč napravi in nam beri iz Občne zgodovine.« In kakor smo poprej poslušali mi njega in skoro dihati nismo upali, da ne bi preslišali nobene lepe in važne besedice, tako je zdaj poslušal stric knjigo. Tedaj nisem mislil na to, a zdaj se vprašam večkrat: »Kakšne misli so pač budili v poetičnem srcu tega preprostega moža tisti veliki dogodki v povestnici narodov in sveta, ki mu je pripovedovala o njih knjiga? In če bi bil postal mož sam 'gromoten', učenjak in pisatelj, kaj bi bil napisal s svojo fantazijo on?« — Mnogo je takih talentov in pesnikov med našim narodom; a utonejo, nam na škodo, v pozabnosti kakor kamen v globokem tolmunu.

A jaz se ga spominjam z ljubeznijo in hvaležnostjo. In toplo mi je pri srcu, kadar mislim na tiste večere, večere polne čara in poezije...

O mlinu torej stric ni govoril rad. Le nekoč je omenil, da vode v

splavi — v odtoku od glavne struge — ni mogoče zajeziti, in da razjeda dalje in dalje svet naokoli, ker leži v nji krivica. Kakšna, mož ni povedal. Vsaj ne spominjam se. —

Onstran potoka, proti zapadu, se dvigajo spet hribi, deloma obrastli z gozdovi, deloma zasajeni z vinogradi. Vaške hiše imajo tam vsaka svojo gorico, s kletjo ali s pivnico — v zemljo zidana shramba za vino — na sepu. Moj oče je prikupil nekako v letih, ko sem se jaz začel zavedati svojega življenja v tej takozvani solzni dolini, še onega od skrajnega posestnika v vasi, Veldina. Najbolj smo se veselili tega dogodka mi deca. Pod novokupljenim vinogradom se je namreč košatil velikanski oreh in dva krasna laška kostanja, ki so vsi leto za letom bogato rodili. Kostanj smo imeli sicer tudi ob prejšnjem vinogradu, a je bil star, izživel in je slabo rodil. A kaj je vinograd brez kostanja in brez oreha! Naj je še toliko breskev in marilic v njem, celo te ne odtehtajo kostanja in oreha, teh jesenskih prijateljev malih sladkosnedežev.

(Nadaljevanje.)

Fr. Krizostom:

Majnik.

Majnik prihaja!
Deček ga nosi
v jasnem očesu -
solza iz raja.

Majnik že poje
v srcu detinskem
sladko sanjavo
pesmice svoje.

Majnik se smeje
v laskih dekletca;
dih pomladanski
v kodrčkih veje.

Majnik zasanja
sanje skrivnostne,
čista Devica
k cvetkam se sklanja.

Majnik otira
solzna očesa,
v dvore nebeške
vrata odpira.

Jožef Vandot:

V zagorskem miru.

(Nadaljevanje.)

4.

Olipec se je spustil — prav zgodaj drugo jutro za tem — v tek po prostrani planini. Dolg kuhinjski nož je zataknil pod jopič. Noč je še bila. Velik srp rdečega meseca je gledal z neba in je napol razsvetljeval zagorski svet. Globoka tišina je ležala nad vso planino. Le iz daljave je prihajalo votlo šumenje gorskega potoka. Olipec se ni ustavil niti za trenutek. Tekel je med gostim rušjem po strmini navkreber. Le tuintam je pogledal na tiho planino — na kočo, ki je stala vsa črna sredi planine. Stiskal je k sebi nož in se je oddihoval sunkoma. Šele onkraj rušja se je ustavil za en trenutek. Z rokavom si je obrisal obraz. Nehoté se je spet ozrl na spečo kočo tam doli in je poslušnil pozorno. A nič se ni ganilo širomokrog. Naglo se je okrenil in zdirjal po peščevju, ki se je belilo v mesečnih žarkih visoko gor do črnega sedla. Pastirjevi črevlji so škripali po drobnem kamenju. To pa je bilo Olipcu nevšečno. Stisnil je ustnice in se je pričel poganjati z vso močjo na kvišku. Sopel je naglo in težko. A vendar se ni ustavil prej, dokler ni prišel vrh peščenega obronka. Tam se je spustil na mehko trato.

Ozrl se je na planino. A mesečna svetloba je bila premedla, da bi bil mogel razločiti kočo doli. Zato pa se je kar oddahnil in se je zasmel: »Hm, lepo sem mu ušel kakor še vsekdar. Ej, Olipca ne uloviš! Veš, preveč čitam tiste povesti o Indijancih. In iz njih se naučim prevejanosti... Le pridi za mano, ti vrabec gosposki! Ali pa ti, Močilež. Ali pa oče. Če podnevi ne gre, gre pa ponoči. Prerijski lovci vse znamo. Tista štrigalica gosposka me bo nadzorovala?!« — Olipec se zasmije še enkrat. Nato pa vstane in se splazi v gozd, ki se je pričlenjal onkraj sedelca. Steza je bila dobro izhojena, da Olipcu ni bilo treba paziti prav nič. Tema se je še razgrinjala po vsem gozdu. Le tuintam so se kradli skozi gosto vejevje medli mesečni žarki. Olipec je spel hlastno naprej, kakor da se mu mudi. Daleč je že prišel v temni gozd; a se vendar še ni ustavil. Nekaj tihega, groznega je ležalo po vsem gozdu. Stresel se ni niti listič, da bi zašepetal prijazno. A Olipca ni bilo strah. Kdo ve, kolikokrat je bil že premeril to pot v samotni noči? Zato se ni bal, ampak je spel čvrsto naprej. Naposled je dospel do širne trate. Tam šele se je ustavil in je poslušal. Gori nad gozdom je kipela visoka Mojstrovka s svojimi strmimi, presekanimi skalami v nočno nebo. Tuintam se je svetil med skalami beli sneg v srebrnih mesečnih žarkih. Tišina vseokrog...

Kakor mačka se plazi Olipec naprej. Pride do treh grmov in se tam ustavi. Previdno pregleda skozi vejevje. Tedaj krikne ves vesel in skoči izza grmovja na trato. Curljal je tam precej močan vrecel in je žuborel glasno. A kraj vrelca je ležalo nekaj črnega in se je zgenilo, ko je stopil Olipec bliže.

»Kaj nisem rekel? He, kaj nisem rekel?« reče fant veselo in se skloni

k živali, ki je ležala na tleh. »Krasen srnjak se je ujel! Poglej, poglej te lepe rogove! Kdo bi si bil mislil? — Pa že včeraj se je moral ujeti, ker je že napol mrtev!« — In Olipec poklekne brezčutno kraj srnjaka in ga dregne. Srnjak se samo malce strese in zgane z nogami, ki so mu bile zadrgnjene z zanko. — »No, dolgo bi ne živel več. Dobro, da sem prišel zgodaj ponj! Petnajst belih kronic dobim zanj, ker ima tako lepe rogove.« — Potegne potem srnjaka k vrelcu in zavihiti dolgi kuhinjski nož. Zasadi ga neusmiljeno srnjaku v vrat, da brizgne iz rane kri in teče naravnost v vrelc. Srnjak se strese krčevito, in iz grla se mu izvije zamolkel glas. In precej potem ni bilo več življenja v njem. Olipec mu oprostí noge. Položi ga na pesek in ga prične parati. Dolgo uro dela in molči ves čas. Naposled pograbi odrtega srnjaka za zadnje noge in ga vleče po vrelčevi stružici do skalovja onkraj trate. Obstane tam nad črnim prepadom in si obriše znoj s potnega obraza. Za trenutek se ozre v globočino, ki zija pod njim. Mesec obsvetljuje grozne pečine tam doli, in iz globokega dna prihaja glasno šumenje in bobnenje vode. Olipec nič ne pomišlja. Naglo prime mrtvega srnjaka, ga zvleče naprej in vrže v globočino.

Potem gre nazaj do vrelca. Skrbno opere kožo v vodi in razcepi nato vodo na več strug, da preplavi ves pesek, ki je bil poln krvi. Voda se razlije, in čez nekaj trenutkov ni bilo nobene krvave sledi več ondi. — »Hm, ali vidiš?« se posmeje Olipec. »Pa naj reče kdo, da je Olipec tu zaklal in odrl srnjaka! Naj le reče, če more! — Ej, še veselje bo imel enkrat z mano indijanski lovec 'Krvavi jezik'. Kar strmel bo, ko me zagleda. Bog ve, kakšen priimek mi bo dal? Samo tristo kronic mi še manjka. Toda, ko dobim puško, si jih prislužim kmalu. In spomladi potem grem k lovcu, ki mu pravijo 'Krvavi jezik'. To se me bo razveselil...«

Olipec potem spet razpostavi zanke kraj skritega vrelca. Lepo in previdno jih pritrđi med visoko travo, da jih ne more nihče zapaziti. Saj vé dobro, da prihajajo tusem vsak dan srne, da si potešijo žejo pri hladnem viru. In zaplesti se mora katera v zanko, kar mora! Saj nastavlja zanke tu že leto dni in si je prislužil na ta način že dvesto kronic. Tarman iz Trente mu jih je dal, teh dve sto kronic, za kože, ki mu jih oddaja prav po ceni. In Tarman iz Trente se še muza, muza ves zadovoljen, ker dela dobro kupčijo. Saj on proda kože za trikrat toliko, kolikor da Olipcu zanje.

Pa se spomni Olipec, kako se je seznanil s Tarmanom. Že prve dni ga je videl lani, ko so prignali živino na planino. Sedel je kraj pota in je čital povest iz daljnih prerij. Pa je prišel takrat mimo Tarman. Pogledal je knjigo, pa ga je potrepljal po rami. — »Lepa mora biti ta knjiga,« je rekel prav prijazno. »Tudi jaz sem prečital nekaj takih knjig. Ali ni res, lepo življenje imajo lovci ondi v Ameriki? Kaj bi ne bil tudi ti rad tak lovec? Kajne? — No, lahko se to zgodi, lahko... Veš, kaj? Loviti začni tod okrog! Priložnosti imaš dovolj. Pa si prislužiš denarja. Ko pa imaš velik kupček, greš pa lahko v Ameriko in postaneš prerijski lovec... Kaj, Olipec? No? To bi bilo življenje zate! Življenje!« — In Tarman iz Trente se je posmešnil sladko in je šel dalje, vedoč, da je mlado srce vžgal. —

Olipec je med tem spominom spet razpostavil zanke. Mesec se je bil pa pogreznil kar nenadoma za mrtve snežnike, in črna tema se je razprostrla okroginkrog. — »Oh!« vzdihne Olipec, »čas je, da grem nazaj. Ure so že pozne, in Bog ne daj, da me zaloti jutro!« — Naglo vzame iz žepa vrvico. Poveže svežo kožo in jo vrže na rame. Še enkrat se ozre okroginkrog; a zaradi velike teme ne vidi ničesar. Nato se splazi skozi grmovje. Srečno dospe do steze in hiti naglo nazaj skozi črni gozd.

Še je ležala noč nad zemljo, ko pride na planino. A ne gre preko nje. Zavije na desno in se ustavi ob črnem obronku Sovine glave. Tam kraj pota poklekne in dvigne preperelo žaganico. V jamo vrže kožo in jo pokrije spet z desko. Nabrska še suhega listja, da se ne pozna prav nič, da je pod listjem jama. Nato se obrne še enkrat proti planini, ki leži pred njim, črna in tiha, in posluša pozorno. Širomokrog se ne gane živa stvar. Olipec steče ob planini med rosno travo. Na vso sapo teče in zavije ob rušju navzgor. Zasopljen priteče do črne koče in jo odpre previdno in rahlo. Smukne v kočo. Toda še obstane kraj vrat in posluša. Sliši enakomerno dihanje starega pastirja. Ve zdaj, da Močilež še spi, trdno spi. Splazi se k ognjišču in položi nož na polico. Nato pa pade na svoje ležišče. Sleče se naglo, pokrije se z debelo odejo, pa zaspi, kot bi trenil . . .

Prebudi ga šele stari Močilež. Ve, zaspan se dvigne Olipec in si mane težke oči. — »Glej ga no zaspanca!« dé stari pastir. »Pa bi ti res spal ves dan, če bi te pustil. Kaj ne vidiš, da sije že solnce?« — Olipec zagodrnja nekaj nerazločnega. A vendar vstane in se obleče. Poje svoj borni zajtek in stopi nato iz koče. Sveže, hladno jutro se je smejalo vseokrog, in solnce je gledalo izza visokih snežnikov. Olipec odpre leso obširne staje in zakliče svoji živini. Ovce zabeketajo in se vsujejo iz staje. Mladi ponočnjak pa zamahne s svojo dolgo palico. Zažene jih po strmini in jim sledi počasi, zaspano. Ondi gori nad rušjem pa se vleže na solnce in zaspi.

Prebudi ga šele solnce, ki ga prične žgati v obraz. Olipec se dvigne nevoljen in pogleda po svoji živini. Ovce so se bile že razkropile po rušju in leže po sencah. — »Glej, no — saj bo že poldne,« izpregovori, ko se ozre na žgoče solnce. »Pa sem spal, dobro spal . . . Zdaj mora pa kmalu priti Tarman iz Trente!« — Ozre se dol proti planini. Daleč doli zagleda človeka. Res, Tarman gre in nese težak tovor na hrbtu. Olipec zastavi svojo dolgo palico. Šine po strmini navzdol in se ustavi ondi ob potu. Sede na kamen, pa čaka.

Pride res Tarman mimo in ga zagleda. — »Glej ga — Olipec sedi tu in me nemara čaka,« izpregovori in se namuzne. »Čisto prav! Bova pa obračunila. Včeraj si imel srečo. Lep srnjak ti je prišel v past. Pa bom moral odšteti že kaj več kot po navadi. Kar začudil sem se, ko sem pogledal v jamo. Ti prebiti Olipec, sem dejal! Pa imaš srečo.« — In Tarman se zasmee. Potegne mošnjiček iz žepa in našteje Olipcu na dlan petnajst belih kronic. — »Glej, da bo kmalu spet kaj. Seveda, za divjo kozo bi ti odštel kaj več. A kaj hočemo, ko pa ne moreš, ker nimaš puške.«

Olipec utakne naglo v žep bele kronice. Pogleda Tarmana in za-

mahne z roko. — »Tudi puška se bo dobila,« reče. »Ne bojte se, stric Tarmanov! Tudi puška se bo dobila. Ne bo minilo dolgo, pa mi boste morali odšteti kaj več kakor danes... Le verjemite mi, stric Tarmanov!«

»No, prav!« odgovori Tarman. »Čez pet dni pridem spet tod mimo. Pa glej, ti pastirec!« — In Tarman se obrne in gre naglo svojo pot, ki izgine pod planino v smrekovem gozdu. Olipec pa potegne iz žepa kronice. Gleda jih in se jim smeje. Vsako posebe poboža in jo spusti nazaj v žep. Nato se pa napoti naravnost v kočo, kjer je bil stari Močilež ravno skuhal kosilo. Molčé pokosita. Olipec se naglo izmuzne iz koče. Vkljub pripekajočemu solncu se splazi do pečin in do samotnega, napol suhega borovca. Pa izvleče spet iz luknje leseno škrinjico. Pa prešteva spet bele kronice in se jim smeje in godrnja sam s sabo. Pogleda včasih tudi dol na planino. A živega glasu ni od tam. Olipec je ves zadovoljen. Splazi se nazaj, ko svoj zaklad varno spravi. Pod rušjem se vleže v senco. Izza srajce potegne knjižico in se zatopi v povest, kako je davil slavni lovec, imenovan »Krvavi jezik«, divje Indijance in grozovite medvede... Hej, njegov protivnik je pa tisti Tilen. Že ve, zakaj je tukaj. Strl bi ga, ko bi ga dobil na samem, tega poba logarjevega!

5.

Prišla je nedelja. Tilen je bil sam s planšarjem Klemenom. Pavelč je bil odšel domov v zagorsko vas. Pa je sedel Tilen pred kočo na klopi in je strmel v belo pogorje. Zdelo se mu je, da so se oblekli tudi snežniki v nedeljsko obleko. Kajti vseokrog so se odeli v iskreče žarke in so se smehljali sredi te božje odeje svečano, kakor da poslušajo vesele, ubrane zvonove, ki pozvanjajo doli v zelenih dolinicah. Živina se je pasla po sočnih obronkih. Cinčljali so zvončki. Samo petja ni bilo nikjer, veselega petja mladega pastirčka, sedečega visoko med skalovjem in strmečega v planinski svet, ki praznuje veseli dan Gospodov. Lahna sapica je žuborela nad planino; tiho, kot bi bila zamaknjena v lepo nedeljo in bi se na upala z glasnim šumenjem motiti v molitev zatopljene narave... Tilen se je smehljaj, ko je zrl v ta planinski mir. Glej, teden dni je že na planini, kjer mu je vseč vse tako, da bi najrajši ostal vedno tu. Nič več ne čuti v prsih tiste nadležne bolezn; nič več ga ne zbada tam notri, in diha tako lahko kot še nikoli. Po vseh udih pa čuti moč, da bi se kar pograbil z medvedom, ako bi bilo treba. Zdaj šele spoznava, da je bil v mestu res bolan; zdaj šele, ko se mu vračajo tako hitro mlade moči. V tem tednu sta bila prelezla s Pavelčem vse pogorje okroginkrog. Plezala sta po gladkih stenah; drsala sta se po zmrzlem snegu nad globokimi prepadi; posedevala sta po nebotičnih vrhovih in sta prepevala in bila vesela. Ti ljubi, ti krasni svet, ki se smeješ okrog resnih snežnikov! Ne, v tebi ni bolezn, pa tudi žalosti ne kakor v daljnem, tujem svetu...

Toda danes mora misliti na tisto nesrečno mesto. Sam je na planini, brez Pavelča. Oj, tako rad bi bil šel včeraj s Pavelčem v dolino! Toda spomnil se je očetovih besed, ki mu jih je rekel še pri odhodu: »Dva tedna

moraš ostati na planini! A drugo nedeljo že lahko prideš k maši.« Teh besed se je domislil Tilen, pa je ostal na planini.

Tilen je pričel prepevati. Tisto pesem je pričel prepevati, tisto o pastirčku, ki jo je Pavelč najrajši prepeval:

»Pastirček na goro gre,
poje gredé,
vriska na grlo vse —
holadijé . . .«

A hipoma utihne. Kar nenadoma mu šine v glavo bridka misel, da se prestraši. Glej, kar naenkrat bo šlo poletje preko zagorskega sveta. Prišle bodo megle; vihar se bo dvignil nad sanjajočimi snežniki . . . Izginil bo zagorski mir. Iz belih meglá se bo pričel usipati sneg, in medlo bo, dolge dneve in dolge noči bo medlo nad to planino. Takrat pa bo sedel Tilen spet daleč v tujem mestu. Pri oknu bo sedel in ne bo videl drugega kakor dolgočasno ulico in tuje ljudi, ki hodijo po tisti ulici.

Tega se domisli Tilen, da kar preneha sredi pesmi. Z rokami si zakrije obraz, in oko se mu zasolzi. A hipoma se dvigne. Kajti nekdo se je doteknil njegove rame.

Tilen zagleda starega Močileža. In brž mu šine v glavo čudna misel: Kaj bi pač storil ta stari pastir, če bi moral zapustiti to planino in iti v daljno mesto? Kaj bi storil? — Ta čudna misel se polasti Tilna. Zato pa vpraša kar naravnost starega pastirja: »Stric Močilež, ne zamerite, da vas vprašam. Glejte, vi ste radi na planini, ker vam je všeč tukaj. Pa tudi tam doli na vasi vam je všeč. Pa kaj bi storili, stric Močilež, če bi morali na jesen daleč, daleč v tuje mesto? Kaj bi storili?«

Močilež ga pogleda in zmiga s sivo glavo. — »To ti rečem, pobič,« odvrne mirno, »to ti rečem, da je ni žive moči, ki bi me spravila v mesto. Kaj bi hotel tam? Ne videl bi naših gorá, ne videl bi našega polja. Pa tudi naših gozdov in senožeti bi ne videl . . . Stari Močilež bi umrl v mestu, pa četudi bi ga napravili za grofa in bi mu dali zlato kočijo.«

Tilen ni preslišal nobene besede. — »Hm, vse in ničesar mu ne manjka,« je pomislil in je gledal za starim pastirjem, ki je šel v kočo. A ni dolgo razmišljeval. Na pragu se je prikazal planšar Klemen. — »Hej, Tilen, pridi k nama v kočo!« je zaklical in mu je pomignil z roko. Tilen je stekel v kočo. Planšar Klemen ga je povabil k mizi in mu je pokazal na debelo mašno knjigo, ki je ležala odprta na mizi. — »Poglej, Tilen!« je dejal Klemen. »K maši ne moremo v dolino. Mi pastirji smo vse poletje brez maše. Pa, da slišimo vendar božjo besedo, se zberemo ob nedeljah tu v koči. Dozdaj sem čital vedno jaz iz mašne knjige. A meni ne gre prav dobro. Zato te pa prosiva danes z Močiležem, da nama čitaš ti, ki si že nekaj učen in hodiš v latinske šole.«

A kmalu je stopil v kočo gozdar s polnim nahrbtnikom. Bil je ves zasopel in znojen, ker ga je utrudila dolga pot. Prišel je pogledat po sinu in se je začudil. Veselje mu je šinilo v bradati obraz, ko je zagledal Tilna.

Mislil si je, da je sinček še vedno bled in slaboten. A zdaj ga vidi pred sabo — raca na vodi, pa kako izgleda! Ves je zagorel in črn kakor muren; pa kako se je okrepil, raca na vodi, kako se je okrepil! — In gozdar ga je gledal in se je smejal. Zgrabil je Tilna in ga je dvignil s svojimi močnimi rokami. —

Planšar Klemen se je pa smejal. — »O, velikega zdravnika imamo na planini,« je odgovoril. »In ta zdravnik je čista narava. Zdravnik ima dva pomočnika. Prvi se imenuje sveži zrak, a drugi zagorski mir. O, zagorski mir je ozdravil že marsikoga; a ne samo na telesu, tudi na duši... Dobrim rokam ste izročili svojega sina, gozdar. Jaz nisem imel pri tem prav ničesar opraviti. Samo gledal sem in sem pustil zdravniku, naj dela z bolnikom, kar hoče...«

Gozdar je vzel iz nahrbtnika hleb svežega belega kruha, suhih klobas in steklenico vina. In dobro so se imeli v Klemenovi koči tisto nedeljo. —

V zagorski vasi, ležeči pod strmimi gorami v ozki, zeleni dolinici, je bila pa tedaj minila maša. Ljudje so se vsuli iz cerkve in so šli počasi proti svojim domovom. Le paglavci so obstali na gorici (trgu) pred cerkvijo in so zijali po ljudeh, ki so hiteli mimo. Stikali so glave in so se posvetovali, kam da jo mahnejo popoldne. Pa niso se domenili o ničemer. Le v dva so najbolj zijali: v Olipca in v Pavelča, ki sta za to nedeljo prišla s planine.

A Pavelč je hitro stopil proti domu. Tuintam se je ozrl nazaj po paglavcih in se je zasmejal. Prišel je domov — v prijetno, nizko hišico, ki je stala kraj vrta blizu proda. Stopil je v kuhinjo k materi, ki je kuhala kosilo. Pogovarjala sta se, dokler ni bilo kosilo kuhano. O vsem mogočem sta govorila, in mati je bila kar zadovoljna in vesela, če se je ozrla za trenutek po mladem in krepkem sinčku. Čakala sta Olipca; a Olipca ni bilo od maše.

»Ta nesrečni otrok!« je rekla mati in je bila že kar nevoljna. »Kje postopa že spet? Niti očetu, niti bratu ni podoben. Po kom se je neki vrgel? — Na, ga bova pa še morala čakati s kosilom. Pa bo že kmalu poldne...«

Olipec je pa stal tisti čas pred gostilno. Tuintam je pogledal skozi nizko okno v sobo. Ondi je sedel gosposki človek za mizo. Olipec se ni upal v gostilno. Omahoval je dolgo. Naposled pa se je opogumil in se je zmuznil v sobo, ki je bila polna kmetov, prišlih z gorá k maši. Stopil je naravnost k tistemu gosposkemu človeku, ki je sedel pri peči in je imel zlata očala na nosu. — »Gospod, ali ste prinesli?« ga je vprašal boječe. »Prišel sem vas vprašat...«

Gosposki človek ga je pogledal in se je namuznil. — »A, ti si Filip Klemen?« je rekel in se je nasmehljaj prijazno. »Prinesel sem, ker vem, da si čakal že tedne nestrpno name. Pa je tudi res lepa spet ta povest. Ves svet jo čita. In resnična je, od prve do zadnje besede je resnična. Na, tu je tvoj zvezek. Le pridno čitaj, in glej, da se kmalu vidiva spet.«

Olipec je vtaknil tiskani zvezek naglo v žep. Potem ga pa dobro plačal. A nazadnje je še dejal: »Gospod, nekaj bi vas še vprašal, pa se skoro ne upam.« Tujec se mu je nasmehnil zapeljivo. Olipec je nadaljeval »Glejte, tako slaven je lovec »Krvavi jezik«. Jaz bi šel pa rad k njemu...

Spomladi mislim iti v Ameriko. Gospod, vi znate vse in poznate tudi lovca, ki mu pravijo »Krvavi jezik«. Ali bi me vzal k sebi tisti slavni lovec, če se mu grem ponudit?«

Gosposki človek je premeril Olipca. — »Hm, spomladi že misliš iti v Ameriko?« je vprašal. »Pa k tistemu lovcu bi rad? Prav, prav, da si to sklenil. Ni se ti treba bati ničesar. Veš, jaz bom že pisal lovcu, naj mi piše, kako in kaj. Le brez skrbi bodi, Filip Klemen! V nekaj tednih imava že odgovor od tistega slavnega lovca. Le za denar poskrbi — za veliko denarja!«

Olipec je stekel potem ves vesel iz gostilne. Naravnost do doma je tekkel, kjer sta ga že čakala mati in Pavelč. Mati ga je hudo okarala. A Olipec je kar sklonil glavo in je jedel hlastno. Po kosilu se je pa preoblekel v svojo pastirsko obleko. V nahrbtnik je nametal nekaj perila in je rekel materi prav nakratko: »Grem, mati, na planino grem nazaj. Pa ostanite zdravi, mati!«

»Počakaj, Olipec, do nauka!« mu reče Pavelč. »Potem greva skupaj.« — A Olipec je zamahnil z roko in se namrdnil. Stopil je preko praga in je zavil po poti, ki je peljala med vrtovi iz vasi. Dospel je do pašnika, ki se je raztezal naširoko onkraj vasi. Tam se je ustavil. Pozorno se je ozrl na vse strani. Toda širomokrog ni bilo človeka. Olipec je zamahnil s svojo dolgo palico in je stekel proti grmovju, ki se je širilo kraj pašnika do samega zelenega gozda. Ondi je skočil v grmovje in se je pričel plaziti proti gozdu. Stekel je naravnost do gozdarjeve hiše, ki je stala onkraj vasi. Skril se je v visoko travo. Prežal je od tam in je gledal nepremično na gozdarjevo hišo...

Solnce se je že nižalo h goram. Gozdar na planini se je ondaj spomnil, da mora oditi, če hoče priti še pred nočjo domov. Zato je vstal in si je pripravil nahrbtnik. — »Ti, Tilen,« je rekel sinu, »v soboto zvečer lahko prideš domov, da ostaneš čez nedeljo. Težko te že čaka mati! Zato pa pridita s Pavelčem v dolino.« In gozdar si je že oprtil nahrbtnik in se je pričel poslavljati od planšarja Klemena in starega pastirja Močileža.

A baš tedaj je prisopel v kočo Pavelč. Pót mu je kar lil z obraza, in oddihoval se je sunkoma. — »Ali slišite, gospod gozdar?« je zavpil, ko se je nekoliko odsopel. »V vaši hiši je bil pa tat... Vaša gospa je bila popoldne pri nauku. Takrat je bil pa v vaši hiši tat... Razbil je okno in se je splazil v hišo...«

Gozdar je malo ostrmel. — »Kaj praviš?« je dejal. »Tat je bil v naši hiši? Pa kaj je odnesel?«

Pavelč je prišel do sape. Vsedel se je na klop, pa je pričel pripovedovati: »Tat je bil v vaši hiši. Gospa je prišla domov, pa je videla razbito okno. In takoj je vedela, da je bil med naukom tat v hiši... Prišli so orožniki, pa so dognali, da ne manjka ničesar drugega nego le vaša puška in rog smodnika.«

Gozdar se je oddahnil. Poslovil se je naglo od vseh. Tilen ga je malo spremil do gozda. Gozdar je bil redkobeseden. Samo pest je stiskal in je

delal velike korake, da ga je Tilen komaj dohajal. Ob gozdu se je pa ustavil in je rekel Tilnu: »Torej v soboto pridi domov, Tilen! Nemara pa pridem še med tednom kaj pogledat sem gor na planino... Le pazi se in dobro se drži Pavelča!« — Izginil je med smrekami, in Tilen se je obrnil nazaj na planino.

Ozrl se je proti Mojstrovki, ki je bila vsa posuta s solnčnimi žarki in se je blestela srebrno. Gori nad rušjem je zagledal človeka, ki je stal mirno na skali in je gledal na planino. Opiral se je na dolgo palico in je zazaval na ves glas: »Hoja-u-hoho!« — Bil je pastirec Olipec.

(Nadaljevanje.)

Maksimov:

V majniku.

*S cvetjem pisana poljana
vabi me v naročje svoje;
nad poljano ptiček droben
pesem pomladanjo poje.*

*Oh, da bi za hip pozabil
na življenja težke boje
in zasanjal v zlate čase,
v raj mladosti moje čiste,
ko umel sem ptičkov glase
in narave šepetanje...*

*Ve prelepe sanje tiste
ljubljene mladosti moje,
kje je vaše domovanje —
kdo vé zanje, kdo vé zanje?*

Zvonimir:

Iz zavisti.

Milo joka stara Zaplotarjeva mati dan na dan...

Povem vam, zakaj.

Imela je dva sina. Starejši je bil Nande in mlajši Tonček. Kolikor je bil Nande po letih starejši, toliko je tudi presegal Tončka v razposajenosti in hudobiji, dasi tudi Tonček ni bil nikomur v zgled.

Dobra prijatelja si Tonček in Nande nista bila nikdar. Samo, ako je Tonček prinesel jabolk ali hrušk, skrivaj s sosedovega vrta, je stopil Nande prijaznega očesa k njemu ter ga poprosil sladkega sadu. In Tonček mu je ponudil prepovedani sad, Nande pa se je hudomušno zasmel ter zavil k svojim izkvarjenim tovarišem. Tudi Tonček si je poiskal svoje prijatelje, in tako sta rastla brata v hudobiji ter delala svoji materi sive lase...

Nande je bil le malokdaj doma, ker je tako nerad gledal materine solze. Če je pa prišel domov in ga je mati prosila solznih oči, naj bo drugačen in se ogiba slabe družbe, tedaj ji je sicer Nande obetal, da se bo poboljšal. Toda že čez dan ga je zvelkla stara navada nazaj v staro družbo.

Tonček je pa vendar bolj ljubil svojo mater kot Nande. Ako se je mati jokala, jokal se je tudi on ter ji obetal, da se bo poboljšal in zapustil slabe tovariše. Toda Tonček je bil pozabljive glave, in — mati je vse premilo ravnala z njim. Vsako hudobijo, četudi je bila velika, mu je odpustila, ker v svoji ljubezni ni mogla videti sinčkovih solz. In Tonček je bil prepričan, da mu bo mati vedno odpuščala. In zato je lezel globlje in globlje...

Izpočetka je sicer Tonček ljubil Nandeta, a ko je videl, da ne mara on za njegovo tovarišijo, se je vzbudil tudi v njem skriven odpor proti bratu in še večja neubogljivost do matere, ki ji je mrzlost bratov presunjala srce.

Kadar je kupila mati Tončku lepšo obleko kot Nandetu, mu jo je Nande umazal, ako jo je le mogel. In če je Nande nakradel več jabolk kot Tonček, mu jih je pa ta zopet ukral... In to se je ponavljalo leto in dan ob vsaki priliki. Stara, siva mati je pa jokala, ker je imela tako deco. V molitvi si je res lajšala srce in se otesla skrbi, ki sta ji delala hudobna sinova.

Bila je pomilovanja vredna mati. Lica je imela bleda od boleznih, roke so se ji tresle, in komaj je hodila po hiši gorindol. Že od nekdanj slabotna, je postajala ob toliki žalosti še bolehnjša. Lase je imela že skoro popolnoma sive in redke.

Ko je sedela nekega dne na stolu ob peči, vsa bleda in prepala, se ji je približal Tonček...

»Sinek moj, toliko sem trpela vse svoje dni za vaju, delala sem in se trudila z žulji na rokah — in sedaj mi tako plačujeta moj trud?... Vedi, Tonček, Bog v nebesih bo plačnik!...«

Dalje ni mogla. Solze globoke užaljenosti so ji zalile oči, in bleda lica so ji postala mokra od grenkih solz.

»Tonček! Nande!« je kriknila in povesila glavo do kolen. Toliko, da ni onemogla.

Tončku se je zasmilila. Prijel jo je za glavo in ji božal mokro lice...

»Mati, saj se bom poboljšal!... Tudi Nande se mora!« tako ji je zatrjeval in tudi jokal.

Materi se dolgo niso posušile solze. Tonček jo je tolažil ves čas, četudi je sam jokal. Zatrdno je sklenil, da se poboljša...

»Moram se poboljšati, pa moram se!« je ponavljal večkrat samprasebi, pa tudi glasno.

Ko ga je slišala mati tako govoriti, so se ji zvedrila lica in s skoro veselim obrazom je zrla na svojega mlajšega sina, ki je imel resno voljo, da krene na boljšo pot.

Mati je samega veselja kupila Tončku nove hlače, Nande je moral pa hoditi v raztrganih. Ko jih je Tonček prvič oblekel, je prosil mater, naj jih kupijo še tudi Nandetu, da ne bo hud. Toda mati ga je hotela kaznovati zaradi njegovih hudobij, in Nande je hodil raztrgan, da so se mu posmehovali tovariši. To je Nandeta tako dražilo, da je sklenil, ob prvi priložnosti se bo maščeval nad »priliznjenim« Tončkom. In priložnost je prišla kmalu.

Tonček je šel nabirat v gozd črnih jagod. Kje je Nande, ni vedel, ker ga že ni bilo ves dan doma. Potepal se je s tovariši ter uganjal neslane burke...

Tonček je stopal, nič hudega sluteč, po kameniti poti. Solnce je pripekalo hudo, komaj čuten veter je pihljaj od severozahoda. Jača vran je letela od gozda proti rumenemu polju in vpila svojo vsakdanjo pesem: kra, kra! Tonček je slišal časih v vasi, da prinašajo vrane nesrečo. No, on tega ni verjel, saj jih je časih prav pridno podil po polju in se zabaval z njimi. Ali danes mu ta misel ni šla iz glave, in nekaj težkega mu je leglo na srce...

Spomnil se je Nandeta. Rad bi ga prosil, da se tudi on poboljša na veselje ubogi sivi materi. Ali v zadnjem času se mu je zdel brat kakor divji. Saj ga skoro nikoli ni bilo doma, in če je bil — saj matere niti pogledal ni, njega pa vedno le z divjimi očmi... Ah, Nande se je popolnoma izgubil v slabi tovaršiji...

V takih mislih je stopal Tonček po kamenitem potu dalje proti gozdu. Naenkrat pa zapazi pred seboj — Nandeta. Imel je črne ustnice od borovnic, pa je bil videti še bolj divji kot sicer. Oči so mu gledale srdito v svet, bil je gologlav, v klobuku je nesel negotne ptičke...

Tonček se ga prestraši in se mu ogne s pota. A Nande se mu nalašč nastavi na pot in ga vpraša s prezirljivim in zaničljivim glasom:

»Ti priliznjenec, kaj pa ti strašiš tuokoli? Mari bi se držal mamke za krilo in jim tožil, kako lovim jaz po gozdu ptičke in jih pečem!... Ti maček priliznjeni!«

V Tončku vzkipi kri. — Da mu brat očita, če uboga mater! Ne, tega ne more mirno pretrpeti!

»Jaz nisem priliznjeneč! Nisem maček priliznjeni!«

Takih odločnih besedi Nande ni pričakoval od brata. Tončkove nove hlače mu pridejo zopet na um. Jeza, srd in zavist, ki jo je kuhal že toliko časa v pokvarjenem srcu, prikipi v tem hipu na dan kakor divji hudournik, ko pridrvi nevihta v gore.

»Kaáj? . . . Ti hinavec! . . . In lažnivec!«

Kar kipelo je v Nandetju. Roke je stisnil v krepko pest ter udaril z vso močjo brata po licu. Tonček je odskočil na bližnjo njivo in pobral debelo kepo ter jo vržel bratu v obraz.

Nandetja je zbolelo. To ga je razsrdilo do skrajnosti.

»Čakaj, ti hinavec! . . . Ti priliznjeneč!« je zavpil in pobral s poti debel kamen, oglat in oster. Z vso močjo, kar je je mogel zbrati, je brusnil kamen v brata in ga zadel na sence.

»Ojoj!« je jeknil Tonček. Zvrtelo se mu je v glavi in padel je na tla. Oster kamen je prebil črepinjo. Umrl je na njivi ob kameniti poti. Nande je pa zbežal, videč mrtvega brata, nazaj v gozd . . . Kakor drugi Kajn . . .

Ljudje so videli, kako je drl Nande v gozd in zdelo se jim je čudno. Kmalu nato so našli mrtvega Tončka na njivi in kmalu so spoznali, kaj in kako. Mrtvo truplo so nesli v Zaplotarjevo hišo. Obča nevolja je šla po vasi.

Zaplotarjeva mati se je zgrudila na truplo svojega sina in ihtela, obupno ihtela . . .

Nandetja so odvedli orožniki. Bil je obsojen na dosmrtno ječo . . . Pravijo, da bo vsled obupa umrl . . .

Stara, nesrečna Zaplotarjeva mati pa odtlej prejoka skoro slednji dan . . . Tudi njej bo kmalu zazvonilo — — —

s. s. :

Majniški pozdrav.

Od Šmarne goré,
od Šmarne goré
pa veterc pihljá
pozdrava mi dva.

Dva holma visoka,
dva holma lepá,
pozdravljena tudi
bodita vidvá.

A vetrec ne vé,
a vetrec ne vé,
kdo meni pozdrave
pošilja z goré.

Pozdravljena gori,
Kraljica nebes,
ti upanje solnčno
teh solznih očes!

J. E. Bogomil:

Med vojsko.

Marsikaj novega je pokazala sedanjemu svetu svetovna vojska. Še pozni rodovi si bodo pripovedovali, kaj in kako se je godilo tačas. Če bi znali psi govoriti, bi vedel povedati tudi Podlípnikov Sultan, kaj je doživel ob času svetovne vojske.

V Loko je prišel »pasji tren«. Psi so vozili lične in nelične vozičke, zraven psa pa je ponosno stopal postaren vojak. Vesel je bil, da ni na fronti; žalosten pa, ker ni doma. Pa to je njegova reč. Nas bolj zanima pasji tren.

Slaparjeva Rozika si je takoj nekaj opomogla s pasjim trenom. Komaj je videla, kako znajo psi voziti, že ji je moral domači hlapec napraviti voziček in vso pripravo in opravo, da je lahko vpregla domačega Pinčeta.

»Sedaj bo pa Pinče vsaj za kakšno delo pri hiši,« je rekla. »Preje je samo jedel in lajal, pa zopet lajal in jedel. Sedaj bo pa vozil voziček, v vozičku se bo pa vozila moja punčika, ki sem jo dobila za Božič od mame.« Tako je rekla in tudi ukrenila.

Toda Pinče je bil s svojo novo službo bolj malo zadovoljen. Vsaj gledal je silno grdo in s tako togoto peljal tisti voziček, da se mu je brala ogorčenost kar z vsega njegovega vedenja. Ko bi bil Pinče vedel, da je pasji tren kriv vse te njegove nesreče, res ne vemo, kako bi se bil znesel nad to novodobno prikaznijo.

Sicer je bil pa Pinče precej kmalu ob to pasjo službo. Neko popoldne sta peljala z Roziko punčiko malo na zrak. Pa je zagledal Pinče za mejo sosedovo mucu. Staro sovraštvo do mačjega rodu je zavrelo v njegovem pasjem srcu in izbruhnilo s tako silo, da ga Rozika ni mogla več ukrotiti. Rozika je padla, Pinče — pa v dir čez drn in strn za mačko, vprežen seveda v svoj službeni voziček. Na potu je kajpak izgubil punčiko, voziček pa občutno polomil.

Tako je prišel Slaparjev Pinče v svoje največje veselje ob to službo. Podlípnikov Sultan pa ni bil tako srečen.

»V Loki je pa pasji tren!« to novico je prinesla nekega dne Podlípnikova Milka svojemu bratcu.

»Kaj pa je to: pasji — čakaj no, pasji, pasji...«

»Kaj je pasji tren? To je tako, da psi ravnotako vozijo kakor konji.«

»Ali res?«

»Res, res.«

»Pojdi, greva gledat.«

Ni bratcu preje odleglo, da sta šla res gledat Jožek in Milka v Loko pasji tren. Tam se je Jožek prepričal na lastne oči, kaj in kakšen je pasji tren. To je bilo res nekaj imenitnega! Jožek je takoj sklenil, da bo domači Sultan znanprej tudi tako vozil kakor vojaški psi.

Groharjev Janez je pa s svojo učenostjo pripomogel, da je Sultan prejkomogoče nastopil svojo novo službo. Janez se je učil v mestu sedlarskega rokodelstva. Ker je moral njegov mojster v vojno službo, je pa

Medojsko.

on prišel domov. Na tega Janeza se je obrnil Jožek, in Janez je res naredil vso pasjo opravilo za vožnjo, kakor je pač vedel in znal. Pri svojem mojstru se kaj takega ni nikdar učil, pri vojaških psih si pa ni upal te opravilo bolj natanko ogledati, ker se je bal, da ne bi ga prijeli za izdajalca, če prenatanko opazuje vojne skrivnosti. Pa je Janez vseeno pokazal, da ni bil zastoj v mestu.

Prva poizkušnja je pokazala, da je Janez rešil svojo nalogo prav mojstrsko. To je bilo toliko bolj neugodno za Sultana. Zakaj, naj je bil Sultan pri volji ali ne, kadar je bil Jožek pri volji — in to je bilo vsak dan — pa je moral Sultan pred voz. Z Milko sta ga vpregla, pa Ela pa Mirko sta sedla na voziček, pa hi, hi, hi! — skozi vas. Zadaj je pa pri sedel še Jožek in kazal vsem ljudem svoje lepe bele zobe. Milka je bila pa najmočnejša, zato je pa morala voziti: modro kot vojak pri trenu.

Vojaki so odšli in vojaški psi z njimi. Podlipnikov Sultan se je moral pa še dolgo pokoriti, preden je bilo pozabljeno, kdaj je bil pasji tren v Loki.

Dr. Jakob Šilc:

Ofirova tehtnica.

ajdavnejši bogatin sveta je bil Ofir. Njegovo kraljestvo se je razprostiralo teden hodá ob Tigru. Imel je 2000 sužnjev, ki jim je ukazovalo sto nadzornikov — in imel povrhu še veliko množino živine.

Zgodilo se je naslednje kmalu potem, ko je bil prvi človek izgnan iz raja. Solnce, ki prehodi s spremstvom planetov na leto šestdeset milijonov milj, še ni prestopilo mej prvotnega sveta, čeprav je hitelo neutr-goma. Tedanji ljudje še niso videli onega kraja, odkoder prihajajo in kamor se zopet vračajo duše; zaradi tega jih mnogo ni več verovalo v večno življenje kakor tudi ne v večno plačilo in kazen. Ta kraj se je kril že za zvezdami. Toda pri jasnem nebu se je še lahko videlo Jehovo (Boga), ki je sedel na zlatem prestolu z jaspisovimi stebri. Naokrog, višje in nižje (tako se je zdelo onim, ki so gledali z zemlje) so visele tehtnice za človeške zasluge. Kadar je kdo umrl, je izginila njegova tehtnica. Kadar se je pa kdo rodil, se je pokazala nova tehtnica, in tedaj je stala skledica, na kateri so ležali časni zakladi, z ono, na kateri so bili večni zakladi, v isti višini. Šele v teku življenja se je nagnila ena ali druga skledica.

Ker so pa ljudje večno življenje izgubili izpred oči, in je bilo časno življenje v onih časih prijetno, se je vsak trudil le za minljive zaklade in je bil tembolj vesel, čimbolj se je skledica nagibala na časno stran. Samo reveži, ki niso imeli niti ene lastne palme, in sužnji, ki so bili vedno te-

peni, so videli na nebu veliko obilico večnih zakladov in — so plakali nad sabo.

Tehtnica Ofirova se je vsako leto močnejše nagibala na stran časnega imetka, in vsi so mu ga zavidali, a Ofir sam je bil zadovoljen.

Nekega dne (Ofir je bil tedaj že zelo star in se je moral opirati pri hoji na svoja pravnuka) so mu nadzorniki predložili račun o zadnjem štetju njegovega premoženja.

Bilo je 20.000 ovac, 10.000 goveje živine, 4000 kamel, 3000 sužnjev, 500 oslov, 100.000 mer riža, 10.000 mer olja in nešteta množina drugih reči.

Vsak posojeni sikel je prinesel bogatino 100 siklov; a kdor obresti ni plačal, je postal Ofirov suženj.

Kupci od zahoda, ki so kupovali pri Ofiru riž, cedrove deske in živalske kože, so priznali s prisego, da takega bogatina še ni bilo na zemlji.

In Ofir se je potolažil. Ko je solnce zašlo, je šel, oprt na oba vnuka, spat v izbo, ki je imela mesto strehe škrlatno nebo nad sabo.

Bil je to za Ofira velik dan, a za sužnje kakor drugi.

Kadar je zavel vroč veter od juga in je razgrnil preproge, je videl bogatin od daleč ognje, zažgane pri mlinih, ki jih je obračalo sto močno uklenjenih sužnjev. Če je kateri vstal ali si hotel zajeti vode iz luže, da bi si zmočil vroče ustnice, so ga bili oskrbniki s težkimi batinami od pete do glave.

In celo noč je bilo slišati od one strani ropotanje mlinov, rožljanje verig, pokanje bičev in vpitje sužnjev.

Le včasih je mlin naglo prenehal. To je bilo znamenje, da je kak suženj izdihnil svojo dušo. In tedaj je izginila njegova tehtnica z neba — —

Ko je zavel hladnejši veter od severa, je videl bogatin na eni strani dolgo vrsto jam, kjer so spali njegovi sužnji. Od tam so prihajali k njemu vzdihni od dela utrujenih revežev, plakanje mater in cviljenje otrok. Včasih se je kdo — ki so ga drugi pritiskali in ker je bilo v jamah tesno — zbudil iz spanja in se je skobacal na vrh; tedaj so ga drugi kleli in ga suvali, da jim ne pustji spati. Včasih je pa kdo padel v umazano lužo in je potopljuje se kričal. Drugim ni pustila spati huda golazen, in ti so sedeli ter so razgovarjali o lepših časih.

Tuinsem se je na nebu pokazala nova tehtnica, na kateri so stala večna in časna dela v isti višini. Tedaj je Ofir vedel, da se mu je rodil nov suženj. Razmišljajoč o tem, kar je videl in slišal, si je govoril, da je vse dobro.

Hotel se je zahvaliti za toliko dobrot in je dvignil oči k nebu. Tam na zlatem prestolu je sedel Jehova (Bog) z mirnim obličjem, zroč daleč, daleč, kjer so bliski njegovih pogledov ustvarjali nova nadstropja neskončnosti in velikanske svetove.

Tedaj si je mislil Ofir: »Kaj bo, ako Gospod pogleda name? Ali ne bi pod njegovim pogledom razpadla v prah vsa zemlja? Tedaj je zagledal

Ofir nad glavo Vsemogočnega tehtnico z napisom: »Tehtnica Ofirova«. Ena skledica, z večnimi zakladi, je bila lahka, da se je dvigala tako visoko, da ondi že ničesar več ni bilo. Druga skledica pa, z časnimi zakladi, se je neprenehoma nagibala nad zamišljenim čelom Stvarnikovim. Kolikorkrat je kak suženj zastokal ali počil bič ali zaplakala ženska, vsakokrat se je močnejše nagnila skledica časnih zakladov.

Še trenutek — in Ofirova tehtnica udari Večnega...

Bogatin je odrevenel in začutil strašno bol. Zdelo se mu je, da je srečnejši od njega najbolj ranjeni suženj, ki je obdan v svoji luži z množico golazni.

Medtem je ropotal mlin, verige so zvenele, ljudje so vpili, in tehtnica Ofirova je padala čimdalje nižje.

Na vzhodu se je pokazal bel rob. Solnce ni moglo vziti nad zemljo iz strahu, da ne bi videlo, kakó Gospoda bije bogatinova tehtnica. Drevje je stisnilo svoje listje, ptiči so popadali na zemljo, a divje zveri so skrile svoje glave v pesku pustinje.

Ves svet je pričakoval velike nesreče...

Tedaj je rekel Ofir:

»Dohodke celega leta dam svojim sužnjem!...«

Na nebu se je zgenila tehtnica, in skledica časnih zakladov se je nekoliko dvignila, četudi je bilo še daleč od večnih zakladov.

Svet se je oddahnil, in pokazal se je rob solnca.

Ofir je sklical svoje oskrbnike in jim je ukazal, naj se jenja z vsem delom na današnji dan, potem pa naj privedejo predenj ujetnike.

Tehtnica se je iznova dvignila. — Ko so prišli začudeni in pobiti ujetniki, jim je rekel Ofir: »Okopljejo naj vas danes v čisti vodi, in rane vaše naj izlečijo z oljem.«

Tehtnica se je dvignila.

»Mesto svinjskega želoda boste dobili moke. Verige vam odvzamejo in nehajo vas pretepati. Dobite platna zase in za svoje žene in po dva sikla denarja!«

Tehtnica se je dvignila.

Ujetniki so začetkom molčali iz bojazni, morebiti je njih gospod ob pamet. Toda, ko so jim jeli deliti moko, olje, platno in po dva sikla denarja, se je razlegel krik treh tisoč ranjenih ljudi:

»Naj te Bog blagoslovi!... Naj ti da srečo!...«

Tehtnica se je vedno bolj zravnala da prave mere, in že se je videla skledica večnih zakladov, čeprav še jako visoko.

Ujetniki so se razkropili v bližnje mestece in so začeli kupovati igrač za deco. Ta je kupil bič, oni glinasto piščalko, drugi papirnatega vojaka ali klepetec.

Ko so se pa vrnili v svoje jame, se je slišalo nekaj nenavadnega. Mesto plakanja žensk in joka dece se je čulo smejanje, glasno vpitje, živžganje, pokanje z biči in žvegljanje.

Tehtnica Ofirova se je zravnavala naglo v ravno lego in bogatin je postal kot dete, ko pride na svet in ima toliko časnih zakladov kot večnih.

Celo Jehova (Bog), na katerega ušesa je prihajal le jok in tožbe, se je začudil, ko je zaslišal iz kraljestva Ofirovega smeh, blagoslavljanje, piskanje in čebljanje otrok.

Odtegnil je svoj pogled od neskončnosti, kamor se je bil zazrl, in je pogledal na Ofira.

Starec je padel, kakor bi bilo udarilo vanj sto gromov, in več se ni dvignil. Njegovo dušo, nedolžno kakor dete, je zgrabil nadzemski vihar in jo je odnesel v daljni kraj, kjer Adam z Evo uživa večno mladost, in kjer usmiljeni Abel tolaži na lastnih prsih s solzami oblitega bratomorca Kajna.

Dogodek z Ofirom je zaslovel po celem svetu, in še dolgo časa za njim je vladal po svetu strah božji.

(Poljski spisal Bol. Prus.)

Dr. Rud. pl. Andrejka:

Nekaj narodnih pripovedk iz kamniške okolice.

(Povedal Čehov oče¹ na Kolovcu.)

1. O babilonskem stolpu.

V starih časih, ko so govorili še vsi ljudje samo en jezik, so sklenili, da si sezidajo velik stolp, ki bi segal do neba. Zidali so ga dolgo, dolgo časa in ga slednjič dozidali tako visoko, da so čuli že prepevati nebeškega petelina. Žene teh mož so se pa veselile, da jim odslej ne bo treba več neiti ognja — kurile bodo z zvezdami, ki si jih sklatijo z neba.

Dozidali so stolp slednjič tako visoko, da so predrli nebesni strop ter začeli lesti v nebesa. Nebeščanom se je pa že čudno zdelo, da srečavajo naenkrat toliko tujih obrazov. Naposled iztakne sv. Peter mesto, kjer je bil strop predrt. Hitro teče h Gospodu, sporočit to novico.

Ko Bog izve za predrznost teh ljudi, se razsrdi in sklene, da jim zmeša štrečno. Na stolpu je bilo treba semtertja še kakega popravila. Zato se zbero ljudje iznova, da bi še to popravili. A kako se prestrašijo, ko se

¹ Čehov dom je baje nekdanja Paleževina Jurčičevih Rokovnjačev. Oče Luka je danes star 82 let in živa zbirka pripovedk in pravljic, dasi ne zna ni pisati, ni brati. (Opomba urednika.)

ne morejo več razumeti med sabo. Če je kdo ukazal, naj mu prineso malte, pa je dobil kamenja; če je zahteval apna, je prejel prst. Ko so ljudje spoznali, da se ne morejo sporazumeti, so se žalostni razšli po vsej zemlji. Babilonski stolp pa je Bog razrušil, da ne bi prišel nihče izmed nepoklicanih več v nebesa.

2. O Malem gradu v Kamniku.

Kjer se sedaj dviga trinadstropna kapelica v Kamniku, dvigalo se je v starih časih mogočno zidovje Malega grada. V tem gradu je živela edina potomka stare plemiške rodovine, Veronika po imenu. Bila je silno lepa, a tudi silno ošabna. Imela je ogromne zaklade zlata in biserov. Okroginkrog gradu se je razprostiralo tedaj obširno jezero.

Nekoč pridejo prosit v grad miloščine trije pobožni bratje, trojčki. Bili so mašniki in so hoteli zidati cerkev, a niso imeli denarja. Njihov oče je bil ubožen ribič. Ko je Veronika začula ponižno prošnjo ubogih bratov, se je tako razsrdila, da jih je preklela in je rekla: »Naj postanem rajši zmaj, kot da bi dala vinar za vašo cerkev.«

In glej! Komaj je izgovorila te besede, že se je izpremenila v zmaja. Preko hrbtna ji je zrastel luskinast oklep. Njeni dolgi, črni lasje so se ji spijili v greben, a noge so se ji zvine v rep. Ko so pa ubogi bratje preplašeni zbežali z gradu, se je počrnilo nebo, bliski so švigali in strele so udarjale v grad, da je bil v hipu razvalina. Odprlo se je tudi žrelo, kamor se je pogreznil zmaj z vsemi svojimi zakladi. V razvalinah se vidi sedaj odtisk roke, kamor se je graščakinja v svoji jezi takrat uprla. Ob letu so pa pobožni bratje sezidali tronadstropno cerkev nad mestom, ondi, kjer ječi pogubljen Veronika, čuva svoje ogromne zaklade ter čaka odrešenja. Rešena pa bo takrat, ko se porodi junak, ki pojde z mečem nad hudobnega duha, ki ima Veroniko v oblasti. Odsekati mu mora glavo. Veliko jih je že šlo, reševati jo, pa so dosedaj še vsi žalostno končali. Junak-rešitelj pa dobi v plačilo za svoje junaštvo vse njene zaklade in še Veroniko za ženo.

3. O podzemeljskem jezeru.

Nedaleč od gradu Kolovec je precej velik hrib, imenovan Ronta. Pod to Ronto se nahaja veliko podzemeljsko jezero. V njem mrgoli velikih rib in drugih požrešnih živali. Vse te živali pa mora živiti neki palček. Ta palček je bil nekdanj človek, a ni storil v svojem življenju nobenega dobrega dela. Za kazen ga je Bog prestavil v to jezero. Ko bode zasegla človeška pokvarjenost ves svet, bo jezero izteklo in vse poplavelo. Takrat bo palček rešen svoje kazni, ker si bodo živali same dobivale zadosti hrane.

Ta čas je neki že blizu, ker že se mnogo čuje o Antikristu, ki uči novo vero in zapeljuje ljudi.

(Nadaljevanje.)

Modrost v pregovorih doma- čih in tujih.

Kruh.

Še muha išče kruha.

V hiši, kjer kruha ni, še pes ne mara biti.

Kruh vse redi.

Berača s kruhom od hiše spraviš.

Koder solnce teče, povsod se kruh peče.

Na kruh in smrt je lahko zadeti.

Boljše kos kruha v žepu kot šopek za klobukom.

Boljše črn kos kruha kot prazna malha.

Boljše črn kruh kot nič.

Za kruh je vse naprodaj.

Sadje je les, če kruha ni vmes.

Kdor nima kruha, ima mnogo misli.

Kruh je povsodi v peči doma.

Bil bi kruh, zobje se dobé!

Črn kruh, rdeča lica.

Kruh noben ni tako oster, da bi lakote bil mojster.

Za kruh treba vroče peči.

Kdor zgođaj vstaja, mu kruha ostaja.

Kruha ne nosi veter.

Priden človek kruha ne strada.

Komur Bog dá trebuh, dá mu i kruh.

Kruha ni brez moke.

Ne stori kruha moka, ampak roka.

Priden človek ima kruha, glad mori le lenuha.

Kruh se ne peče vsak dan.

Kruh jesti se prej naučiš kot kruh služiti.

Kruh, z reveži deljen, je najslajši.

Star kruh hoče dobrih zób.

Kdor dolgo kruh je, dolgo ne umrje.

Kruh mu dam, pameti mu ne morem.

Tudi kruh ima roge.

Kruh, sol jej, pravico govôri.

Kruh ne strada.

Delavec - kruhovec.

Čegar kruh jem, tega pesem pojem.

Preveč še s kruhom ni dobro.

Sitemu trebuhu noben kruh ni dober.

Zarečenega kruha se mnogo sne.

Zarečeni kruh se rad reže.

Snedeni kruh se hitro pozabi.

Tudi belega kruha se človek preobjé.

Plesnivega kruha tudi miši ne jedó.

Kakršen kruh, take drobtine.

Za kruhom v peči je treba pogledati.

Ko je hleb kruha načet, ne bo več cel.

Nihče ne more vsemu svetu kruha vmesiti.

Domači kruh najbolje redi.

Za tuji kruh treba dobrih zob.

Ne dela skomin kruh od tujih klin.

Tuje matere kruh je vedno boljši.

Boljši črn kruh v miru kot beli v prepiru.

Ko ima žena perilo v čebru in kruh v peči, ji ni treba veliko reči.

Ne jé se kruh s sirom, ampak sir s kruhom.

Če kruha ni, je tudi potica dobra.

Poceni kruh — oderuhova smrt.

Reki. Dober kot česen brez kruha.

Iz te moke ne bo kruha!

Ta kruh ni iz tvoje peči!

Kruh je že v peči!

Trd grizljaj kruha!

Kruh ga bode. — Kruh ga razganja.

Kruh pijan.

Ob svojem kruhu živeti.

Iti s trebuhom za kruhom.

Kruh teče za njim, pa ga ne dohiti.

To je pri njem vsakdanji kruh!

Ne trgaj mu kruha izpred ust!

H kruhu spraviti — ob kruh spraviti.

Se smeje kot cigan belemu kruhu.

Noben kruh mu ni dober.

Boga s kruhom po glavi biti.

Tujih mater kruh jesti.

Mora suh kruh jesti.

Pošteno si je zaslužil svoj grizljaj kruha.

Mesto kruha kamen dati.

Kruh v mrzlo peč devati.

Dosti dela, malo kruha.

Je mršav, kot bi kruha stradal.

Vzel ga še boš (kruh), ko bi ti ga pes na repu prinesel.

Komu zadnji kruh vmesiti.

Rešitev rebusa v št. 3, 4.

Ko na vrh Triglava stopiš,
in okrog oko ti plava,
vdane šepetaš molitve:
Domovina, bodi zdrava!

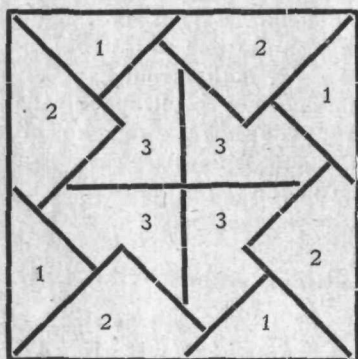
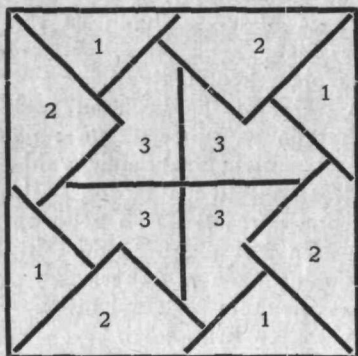
Besedna uganika.

a	K	o	r	a	k	b
	a	r	a	r	a	
	T	r	ž	i	č	
	P	i	p	i	n	
c	č	o	p	i	č	d
e	A	z	i	j	a	f
	a	n	a	n	a	
	N	a	t	a	n	
	p	o	t	o	p	
g	N	i	p	o	n	h

Kržič Anton.

Rešitev naloge v štev. 3, 4.

Naloga se reši tako, da se v redu, kakor kaže slika, posamezni deli sestavijo.

Slovstvo.

Na poti v večnost. Spisal L. Poulin. Iz francoščine — po enajsti izdaji — prevedla in izdala Marijina družba v ljubljanskem semenišču. V Ljubljani 1917. Založila Katoliška bukvarna, Natisnila Katoliška tiskarna. Trdo vezan izvod 6 kron. To je delo tolake sile in lepote, da je enakih v svetovnem slovstvu malo. Kdor išče resnice in tolažbe ali hoče samo vedeti, koliko luči in utehe daje krščanska vera, preberi to prelepo knjigo. »Vera je kakor dobra mati. Nanjo pozabimo ob prvih uspehih, a ona nas že pričakuje spet ob prvih solzah.« (Str. 37.) Take misli v knjigi so kakor žarometi. Priporočamo to izborno delo zlasti našim staršem in vzgojiteljem. Nebroj vzvišenih nagibov jim bo dala za vzgojno delo. Prevod je krasen.

Vzori in boji. Po prijateljevih pismih priobčil Jože Debevec. Knjižnica za mladino. 1. in 2. zvezek. Nova Založba v Ljubljani. Tiskala Katoliška tiskarna v Ljubljani. Vezana knjiga stane 11 kron, broširana 9 K 80 vin. To bo pač izreden užitek za naše zrelejše dijaštvo, ko dobi to zabavno in telepoučno knjigo v roke. Več bo tehtnega povedala mlademu svetu kot še takó skrbne besede staršev in gospodinj. Pa tudi starše in vzgojitelje bo opozorila na marsikak kamen spotike. Ne moremo je dovolj gorko priporočiti.

Listnica uredništva.

Gdč. Fr. Z.: Prosimo potrpljenja Vas in druge, ki ste že leta pridno sodelovali. Gospod prednik pri uredniški mizi nam je zapustil pesmi in spisov cele zvezke. Kdaj vse to pride na vrsto, vedi Bog. Mi bomo postregli, kar bo mogoče. Le to prosimo: Za otroke — otroško! Umljivo in prisrčno! — N. A. Gorica: To pa še ni zrelo. — Lenica, Dobje: Ni porabno, obžalujemo. — M. B. Tržič: Z vojnim razburjanjem bi radi prizanesli mladini. — K. S. Trbovlje: Tudi o Vaših velja isto. Oblikovno so pesmice tudi slabše. — Miloš: Proza pač, poezija ne. — Zvezdana: Vemo, da je volja dobra, a pesmica še ni porabna. — M. E., učiteljica v P.: Francka bomo enkrat skušali spraviti med svet. — Fr. Hier.: Škrateljčki bi potrebovali še nekaj poprave. Osebo izročimo. — Popravek: Na str. 48. let. »Vrtca« izvolite popraviti III. v 3.